

PRIREDJA

Kadar združimo dve enakovredni enostavčni povedi, dobimo priredno zloženo poved. Rečemo tudi, da vsak stavek lahko tvori samostojno poved.

Maks se je vrnil domov. Sedel je za računalnik.

Maks se je vrnil domov in sedel za računalnik.

V priredno zloženih povedih večinoma ni mogoče zamenjati zapovrstja stavkov, prav tako pa ni mogoče enega stavka pretvoriti v besedno zvezo.

PAZI!

Preden začneš ugotavljati vrsto priredja, pazi, da najprej poiščeš **dve osebni glagolski obliki**.

Ali **je** mama **kupila** grozdje ali **je pozabila**?

LOČNO PRIREDJE (dve osebni glagolski obliki)

Ali **je** mama **kupila** grozdje ali hruške?

LOČNO RAZMERJE* (ena glagolska oblika)

* Če je v povedi uporabljen veznik, ki pripada enemu izmed priredij, a nima dveh osebnih glagolskih oblik, rečemo, da gre za RAZMERJE.

VEZALNO PRIREDJE

Stavki izražajo dogodke, ki

- so se zgodili **HKRATI (sočasnost)** ali
- so se zgodili **EDEN ZA DRUGIM (zaporedna dejanja)**.

VEZNIKI: in, pa, ter*

* Veznik **IN** uporabimo v knjižnem in pogovornem jeziku, **PA** v pogovornem jeziku, **TER** pa predvsem v knjižnem jeziku, da se izognemo ponavljanju.

Vzeli smo smučarsko opremo **IN** se odpravili do nihanke.

NI VEJICE!

LOČNO PRIREDJE

Stavka izražata dejanji,

- med katerima lahko **izbiramo** ali
- ki se **med seboj izključujeta**.

VEZNIKI: ali, ali-ali, bodisi-bodisi*, oziroma

* Veznik **ALI-ALI** uporabljamo v knjižnem in pogovornem jeziku, **BODISI-BODISI** pa predvsem v knjižnem jeziku.

Beri knjige **ALI** glej filme.

NI VEJICE!

SKLEPALNO PRIREDJE

Kadar je v **drugem stavku izražen sklep**, ki temelji na dokazih iz prvega stavka, stavka povežemo v sklepalno priredje.

VEZNIKI: torej, zatorej, potemtakem

Na nebu so se zbrali črni oblaki. **Verjetno bo nevihta.**
Na nebu so se zbrali črni oblaki, **TOREJ** bo verjetno nevihta.

VEJICA JE!

POSLEDIČNO PRIREDJE

Kadar je v **drugem stavku izražena posledica dejanja** iz prvega stavka, stavka povežemo v posledično priredje. Posledico prepoznamo kot naravni pojav ali lastnost, ki sledi dejanju iz prvega stavka.

VEZNIKI: zato

Na nebu so se zbrali črni oblaki. **Hitro smo sestopili.**
Na nebu so se zbrali črni oblaki, **ZATO** smo hitro sestopili.

VEJICA JE!

PROTIVNO PRIREDJE

Je zveza stavkov, v katerih si dejanja, stanja ali lastnosti nasprotujejo.

VEZNIKI: a, ampak, vendar, toda, pa, temveč, marveč*

Deževalo je, **AMPAK** vseeno smo šli na Veliko planino.

* Veznika marveč in temveč uporabljamo le, kadar je povedek v prvem delu stavka zanikan.

Petra nima prehlada, **MARVEČ** ima gripo.

VEJICA JE!

POJASNJEVALNO PRIREDJE

Kadar **drugi stavek pojasnjuje oz. utemeljuje** prvi stavek, stavka povežemo v pojasnjevalno priredje.

VEZNIKI: in sicer, saj, kajti, namreč

Verjetno bo nevihta. **Na nebu se zbirajo oblaki.**
Verjetno bo nevihta, **SAJ** se na nebu zbirajo oblaki.

VEJICA JE!

STOPNJEVALNO PRIREDJE

Izražamo dejanja,

- ki so **nenavadna, nepričakovana,**
- ki se **stopnjujejo** ali jih **želimo poudariti.**

VEZNIKI Z VEJICO:

ne samo-	ampak tudi
	marveč tudi
ne le-	temveč tudi
	pač pa tudi

Meta ob večerih **NE SAMO** plete, **TEMVEČ TUDI** kvačka.

VEZNIKI **BREZ VEJICE**: niti-niti, ne-ne

Nisem ga **NITI** videl **NITI** slišal.

PRIREDJA

PRIREDJE	VEZNIKI	VEJICA
VEZALNO	in, pa ter	NE
LOČNO	ali, ali-ali, bodisi-bodisi, oziroma	NE
STOPNJEVALNO	ne samo / ne le - temveč tudi / marveč tudi / ampak tudi, ne-ne, niti-niti	DA NE
PROTIVNO	a, ampak, vendar, toda, pa, temveč, marveč	DA
SKLEPALNO	torej, zatorej, potemtakem	DA
POSLEDIČNO	zato	DA
POJASNJEVALNO	in sicer, saj, kajti, namreč	DA